

Handläggare
Christina Koistinen
Telefon: 0850812196

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
17 december 2020

Remiss av Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)

Svar på remiss från kommunstyrelsen 2018/236

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Regeringen beslutade år 2017 att göra en översyn av socialtjänstlagen och vissa av socialtjänstens uppgifter. Utredningens uppdrag var att utforma en socialtjänst som bidrar till social hållbarhet med individen i fokus och som med ett förebyggande perspektiv ger människor lika möjligheter och rättigheter. Socialtjänsten ska erbjuda behovsanpassade insatser med ett förebyggande och kunskapsbaserat perspektiv.

Utredningen föreslår att en ny socialtjänstlag ska ersätta nuvarande lag och få karaktären av ramlag.

Förvaltningen ställer sig positiv till utredningen och instämmer med dess slutsatser om att det lämnade förslaget kan bidra till social hållbarhet med individen i fokus och ett förebyggande perspektiv som ger människor lika möjligheter och rättigheter.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat slutbetänkandet ”Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag” (SOU 2020:47) till Södermalms stadsdelsnämnd för yttrande senast den 22 december 2020.

Betänkandet har även remitterats till stadsdelsnämnderna Bromma, Farsta, Kungsholmen, Rinkeby-Kista och Skärholmen samt till socialnämnden, äldrenämnden, arbetsmarknadsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor, kommunstyrelsens pensionärsråd och till stadsledningskontoret.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom stadsdelsdirektörens stab i samverkan med sociala avdelningen och avdelningen för äldreomsorg. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och i pensionärsrådet den 7 december och i rådet för funktionshinderfrågor den 8 december 2020.

Ärendet

Regeringen beslutade år 2017 att göra en översyn av socialtjänstlagen SoL (2001:453) och vissa av socialtjänstens uppgifter. Utredningens uppdrag var att utforma en socialtjänst som bidrar till social hållbarhet med individen i fokus och som med ett förebyggande perspektiv ger människor lika möjligheter och rättigheter. Socialtjänsten ska erbjuda behovsanpassade insatser med ett förebyggande och kunskapsbaserat perspektiv.

Utredaren ska lämna förslag vad gäller socialtjänstlagens struktur och konstruktion, tillgången till en jämlik, jämställd och likvärdig socialtjänst, en hållbar socialtjänst som främjar långsiktigt strukturellt förebyggande arbete och minskar behovet av individuella insatser samt socialtjänstens uppdrag. De förslag som utredaren lämnar ska bidra till ökad kvalitet utan att leda till ökade kostnader för stat eller kommun.

Utredningen föreslår att en ny socialtjänstlag ska ersätta nuvarande lag och få karaktären av ramlag.

Sammanfattningsvis föreslår utredningen att:

En ny socialtjänstlag

- att det i socialtjänstlagen införs en bestämmelse som anger vad som avses med socialtjänst
- att begreppet insatser genomgående används i lagen

Socialtjänstens mål

- nuvarande målbestämmelser kompletteras med att socialtjänsten även ska främja människors jämställda levnadsvillkor
- att det i socialtjänstlagen anges att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv
- tillgänglighetsbegreppet ges en generell betydelse för socialtjänstens verksamhet
- vissa språkliga förändringar genomförs när det gäller benämningar av enskilda

Övergripande planering

- plan- och bygglagen kompletteras med de sociala aspekterna i planläggningen och att det i PBL regleras att översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön
- kommunernas ansvar för att planera sina insatser inom socialtjänsten vidgas till att avse alla enskilda
- kommunen, vid planering av insatser till grupper och enskilda, särskilt ska beakta behovet av tidiga och förebyggande insatser
- skyldigheten att inrapportera ej verkställda beslut förlängs från var tredje månad till var sjätte månad.

Kvalitet inom socialtjänsten

- nuvarande begränsning till verksamhet som rör barn och unga tas bort och att bestämmelsen i stället tar sikte på socialtjänstens verksamhet.
- Socialtjänstlagens bestämmelser om personal med lämplig utbildning och erfarenhet förs samman i socialtjänstlagens kapitel om kvalitet
- regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag på hur myndigheten kan utveckla stödet till kommuner för systematisk uppföljning
- att det i socialtjänstlagen anges att enskilda ska bemötas på ett respektfullt sätt

En kunskapsbaserad socialtjänst

- det införs krav på att verksamhet inom socialtjänsten bedrivs i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet
- regeringen tillsätter en utredning som ska utreda hur man kan säkerställa en fungerande och effektiv kunskapsstyrning som säkerställer samarbete mellan kommunerna och mellan kommunerna och staten
- regeringen tillsätter en utredning som ska se över professionens roll och den nuvarande beslutsordningen inom socialtjänstens område

Ny lag om socialtjänstdataregister

- en ny lag beslutas om socialtjänstdataregister

Insatser till enskilda

- skapa en befogenhet som innebär att socialnämnden kan besluta att en eller flera insatser ska tillhandahållas utan föregående individuell behovsprövning

- socialnämnden ska få tillhandahålla insatser utan behovsprövning till barn som fyllt 15 år oberoende av vårdnadshavarens samtycke
- regeringen ger lämplig myndighet i uppdrag att följa upp och utvärdera arbetet med den föreslagna bestämmelsen
- en kompletterande bestämmelse om andra värden som också ska vara vägledande vid utformningen av insatser till enskilda som ges utan föregående individuell behovsprövning
- insatser för enskildas behov utformas så att de stärker den enskildes möjligheter till ett värdigt liv och till att känna välbefinnande
- en mer generell bestämmelse ska införas om att den enskilde så långt det är möjligt ska kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet ska ges

Förtydligt barnrättsperspektiv

- en kompletterande bestämmelse som anger att vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter
- det anges i socialtjänstlagen att den som lämnat information till barnet så långt det är möjligt ska försäkra sig om att barnet har förstått informationen
- det i socialtjänstlagen ska införas en möjlighet för socialnämnden att tala med ett barn utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande även inför ett beslut om en utredning ska inledas eller inte
- regeringen ska tillsätta en utredning med uppdraget att utreda behovet av och förutsättningarna för oberoende barnombud
- regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att se över nuvarande bestämmelser om gallring ifråga om barnakter

Synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till utredningen och instämmer med dess slutsatser om att förslaget kan bidra till social hållbarhet med individen i fokus och ett förebyggande perspektiv som ger människor lika möjligheter och rättigheter.

Det är positivt att det förs in i lagen att socialtjänsten ska främja både jämlika och jämställda levnadsvillkor samt att detta tydliggörs i det övergripande målet. Det ger en tydlig vägledning i jämställdhetsarbetet.

Att det ska anges i lagen att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och vara lätt tillgänglig är viktigt. Genom att uppmärksamma risker och behovet av tidiga och förebyggande insatser kan socialtjänstens arbete ge positiva effekter för både berörda personer och för kommunens resurser. Det ska vara enkelt för personer att ta kontakt med socialtjänsten. Socialtjänsten ska vara öppen och tillmötesgående både vad gäller tillgängligheten till information, direkta kontakter om stödbehov och tillgång till insatser.

I utredningen tydliggörs att bemötandet har avgörande betydelse för socialtjänstens kvalitet och för den enskildes upplevelse av den. Förvaltningen delar utredningens uppfattning att utan ett väl fungerande bemötande vill och vågar människor inte söka stöd och hjälp vid behov. Förvaltningen stödjer förslaget att det i socialtjänstlagen ska anges att enskilda **ska** bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov.

I förslaget sägs vidare att enskilda ska kunna få vissa insatser utan att först bli föremål för utredning och bedömning. Det är i grunden positivt men det är oklart vad det innebär för jämlikhet och likvärdighet om stadsdelsförvaltningar eller kommuner intar olika förhållningssätt. Det är oklart vilken typ av insatser som avses och hur dessa ska kvalitetssäkras. Förvaltningen ser en viss risk att öppna och icke biståndsbedömda insatser kommer resursstarka personer till gagn och att de mest utsatta riskerar att inte synliggöras eller ta plats.

I utredningen finns förslag om vissa språkliga förändringar, vilket förvaltningen tycker är bra. När det gäller benämningar av enskilda utgår den kategoriserande termen ”missbrukare”. Missbruk är en situation och inte något som definierar en person. I stället ska det hänvisas till missbruks- och beroendevård. Den nya lagen blir även mer enhetlig genom att begreppet ”insatser” används genomgående. Begrepp som ”stöd och hjälp” och ”sociala tjänster” ersätts med insatser i form av rådgivning, omsorg, vård, stöd och annan hjälp till enskilda som behöver det.

Förvaltningen instämmer i farhågorna som utredningen lyfter om att det kan vara svårt att följa upp att verksamheten faktiskt bedrivs i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Det behöver tydliggöras, i den mån det är möjligt, vad som kan betraktas som vetenskap och beprövad erfarenhet.

För att stärka barns rätt att komma till tals i alla frågor som rör barnet, är det positivt att det föreslås att det ska vara möjligt för

socialnämnden att tala med ett barn utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande inför ett beslut om en utredning ska inledas eller inte.

Det bör underlättas för enskilda att bo hemma och att ha kontakt med andra genom hemtjänst, dagverksamheter eller andra liknande insatser. Här finns goda möjligheter att på ett bra sätt lyfta in icke biståndsbedömda insatser för att nå målgrupper tidigare. Det är viktigt att detta inte tolkas som att den enskilde ska avstå andra boendeformer om behovet av det finns.

Vad gäller äldre personers behov sägs i förslaget bland annat att socialnämnden ska arbeta för att äldre personer får goda bostäder. Det bör framgå att insatsen oftast handlar om att i första hand arbeta för att den bostad den äldre har är fullgott anpassad efter den äldres behov.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Ann-Christine Jenvén
Stadsdelsdirektör

Maria Klemets Hellberg
Avdelningschef

Bilaga

Slutbetänkandet ”Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag”
(SOU 2020:47)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Ann-Christine Jenvén, Stadsdelsdirektör	2020-11-27
Maria Klemets Hellberg, Avdelningschef	2020-11-25